

Labuť z ošklivého káčátka, aneb čistit nebo nečistit?

6. dubna 2019 v 12:49

Ožehavé téma takové čištění mincí... někdy se to musí (náleзовé stavy), někdy se to chce (mince má šanci být hezčí) a někdy se to nesmí (např. výjimečná patina nebo koroze drží minci pohromadě)... někdy se to povede, někdy ne a někdy je výsledek rozporuplný... někdo mince zásadně nečistí a někdo vše alespoň opláchne vodou a mýdlem... Univerzální návod, zda, kdy, popřípadě jak čistit nebo nečistit podat nelze - vždy je to případ od případu a ani letité zkušenosti nejsou zárukou úspěchu.

Většinou se musí čistit mince z nálezů. Jednak proto, že bývají pokryté nebo dokonce slepené měděnkou a nelze je přechistit a druhak proto, že by mohla koroze (závisle na způsobu uložení) dále pokračovat a mince nenávratně poškodit. Takové čištění je zpravidla záležitostí muzeí a jejich konzervátorských pracovišť, protože soukromému sběrateli se nemá prakticky jak legální cestou dostat mincovní nález do rukou. Nicméně i na sběratelských aukcích nebo burzách lze zakoupit mince, které jsou v "náleзовém" stavu již celou řadu let, takže nemusí nutně pocházet z rozchváceného nálezů z poslední doby, ale třeba z přelomu 19./20. století, kdy se ještě i velké mincovní nálezy zcela legálně obchodovaly na tehdejší numismatickém trhu (např. Karel Chaura rozprodával ve svém obchodě několik velkých denárových depotů). Zpravidla se taková "letitá" měděnka dá od té čerstvé (z nedávno vykopaného nálezů) snadno poznat.

Čištění, resp. jakákoliv úprava zakoupených mincí má jedno velké úskalí. Pokud by se ukázala, ať už v důsledku čištění, nebo při dalším studiu jakákoliv skrytá vada (stopa po oušku/sponě, nebo že mince je upravená, či snad dokonce není pravá), bude nejspíš velmi obtížné čistěnou minci reklamovat. Na druhou stranu pokud je mince v pořádku, jen ji hyzdí měděnka nebo nějaké korozní fleky, lze se, a často s úspěchem, pokusit minci vyčistit, popř. pro dodání autentičtější podoby ještě patinovat. Metod je v odborné literatuře popsána celá řada, od vody s mýdlem, přes citrusovou šťávu až po složité chemické přípravy (např. Chelaton) pro čištění, nebo od zahřátí přes chlévskou mrvu až po chemii (např. tzv. sirná játra) pro patinování. Mince po vhodném zásahu (kombinaci zásahů) může získat na atraktivnosti, takže buď bude ve sbírce dělat větší radost, nebo bude lépe prodejná.

Často se lze setkat také s mincemi, které by jakýkoliv pokus o vyčištění mohl nenávratně zničit. Mohou to být mince ve špičkových stavech zachovalosti, nebo dokonce ražby z leštěných razidel (označované jako Proof), na kterých se, většinou při nevhodném uložení (např. dubová skříň), vytvořilo zabarvení - chcete-li patina. Někteří sběratelé takových "superstavových" mincí podobné zabarvení někdy neváhají vydávat za přednost a "skvostnou patinu", ale ve skrytu duše by si i oni přáli, aby jejich mince byla jen lehounce matně zašedlá, bez zbytečných barevných tónů:-)

Druhým případem, kdy se mince čistit nesmí, je, když koroze drží minci pohromadě. S tím se lze často setkat u antických měděných a bronzových mincí, u kterých zelená nebo hnědá, někdy až černá patina tvoří souvislou

povrchovou vrstvu zachovávající původní mincovní obraz a opis, ale po jejímž odstranění by zbylo jen kovové jádro bez obrazu, který by se s vrstvou patiny zcela rozpustil.

A proč jsem se vlastně rozepsal na tohle téma? Podařilo se mi nedávno získat poměrně vzácnou drobnou českou minci - půlkrejcar Ferdinanda III. z r. 1651, přidělovaný do jáchymovské mincovny. Mince byla právě s tou zmiňovanou "letitou" měděnkou, ale vzhledem k drobnosti nominálu = nízké ryzosti stříbra a s tím spojené možné křehkosti, byl pokus o dočištění sázkou do loterie. Letitá měděnka dodávala minci punc pravosti, čitelná byla většina obrazu, ale pocit, že půlkrejčárek má skrytý potenciál, nakonec zvítězil a pokus o dočištění byl úspěšný. Radost z hezké mince je tedy tím hlavním důvodem pro téma čištění mincí;-)

Ještě nutná rada na závěr: pokud by se někdo z čtenářů chtěl pouštět do čištění mincí, se kterým nemá dosud zkušenosti, musím doporučit nejprve pořídit a nastudovat příslušnou literaturu a dále činit první pokusy k získání tolik potřebných zkušeností na laciném, běžném materiálu, než si troufnete na cennější/vzácnější kusy. Ono se občas čištění opravdu nemusí povést - tak ať to odnesou jen "obyčejné plívy"!;-)